Μέτρηση και προσδιορισμός του επιπέδου ελληνομάθειας αλλόγλωσσων μαθητών στα δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης της Κύπρου

1. Ταυτότητα της έρευνας

Η έρευνα για τη μέτρηση και τον προσδιορισμό των επιπέδων ελληνομάθειας ανάμεσα σε αλλόγλωσσους μαθητές που φοιτούν στα δημόσια σχολεία της Κύπρου ξεκίνησε τη σχολική χρονιά 2008-2009, στο πλαίσιο εφαρμογής του τότε πιλοτικού Προγράμματος Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής σε δημόσια σχολεία Μέσης Εκπαίδευσης. Βασικός σκοπός της έρευνας είναι η κατασκευή έγκυρων και αξιόπιστων εργαλείων για τη διάγνωση του επιπέδου γνώσης της ελληνικής γλώσσας ανάμεσα στους αλλόγλωσσους μαθητές, ούτως ώστε να προσφερθεί σε όσους κριθεί απαραίτητο αποτελεσματική και στοχευμένη διδασκαλία. Η παρούσα έρευνα αποτελεί μια συνεργασία του ΚΕΕΑ μαζί με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο και το Πανεπιστήμιο Κύπρου.

2. Αναλυτική περιγραφή της έρευνας

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται μια μεγάλη αλλαγή στη σύνθεση του μαθητικού πληθυσμού της Κύπρου. Αυτή η αλλαγή οφείλεται στον ολοένα αυξανόμενο αριθμό των αλλόγλωσσων μαθητών που φοιτούν στα δημόσια σχολεία Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης· το γεγονός αυτό με τη σειρά του αντανακλά τις αλλαγές που παρατηρούνται γενικότερα στη σύνθεση της κυπριακής κοινωνίας από την έλευση παλιννοστούντων και αλλοδαπών. Η πολιτική του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού (ΥΠΠ) της Κύπρου όσον αφορά την εκπαίδευση των αλλόγλωσσων μαθητών είναι σαφής: ενσωμάτωση στο κυπριακό εκπαιδευτικό σύστημα και όχι αφομοίωσή τους. Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης πολιτικής λαμβάνεται μια σειρά από μέτρα που επιδιώκουν την ομαλή ένταξη των αλλόγλωσσων παιδιών στο εκπαιδευτικό σύστημα και στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Ένα από τα μέτρα αυτά είναι και η διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας μέσα από διαφοροποιημένα προγράμματα εκμάθησής της.

Ωστόσο, ένα σημαντικό πρόβλημα σε σχέση με το πιο πάνω σημείο παραμένει η μη ύπαρξη έγκυρου και επιστημονικού εργαλείου για τη διάγνωση του επιπέδου ελληνομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών, έτσι ώστε να τους παρέχεται στήριξη ανάλογα με τις ανάγκες τους. Παρόλο που στη βιβλιογραφία εντοπίζονται δοκίμια (τεστ) για τη διαπίστωση του επιπέδου ελληνομάθειας, εντούτοις αυτά απευθύνονται σε ενήλικες κυρίως και όχι σε παιδιά και εφήβους. Ως εκ τούτου, βασικός σκοπός της παρούσας έρευνας είναι η κατασκευή έγκυρου και επιστημονικού διαγνωστικού εργαλείου για τη μέτρηση του επιπέδου ελληνομάθειας των αλλόγλωσσων μαθητών.

Η κατασκευή του εργαλείου έχει στηριχθεί στο Κοινό Ευρωπαϊκό Πλαίσιο Αναφοράς (ΚΕΠΑ) (Common European Framework of Reference for Languages, 2001) για τη γλωσσική εκμάθηση, διδασκαλία και αξιολόγηση, καθώς επίσης στη σύγχρονη βιβλιογραφία σε θέματα ελληνομάθειας, μέτρησης και αξιολόγησης. Ο κύριος λόγος κατασκευής του εργαλείου ήταν διαγνωστικός: αποσκοπούσε στην κατάταξη των μαθητών Γυμνασίου σε συγκεκριμένο επίπεδο ελληνομάθειας, με βάση την κλίμακα αξιολόγησης του ΚΕΠΑ. Για τον σκοπό αυτόν το δοκίμιο που εκπονήθηκε ήταν εκτενές και περιλάμβανε έργα διαβαθμισμένης δυσκολίας, τα οποία ανταποκρίνονταν σε τρία κυρίως επίπεδα ελληνομάθειας του ΚΕΠΑ: Α1, Α2 και Β1. Το εργαλείο χωριζόταν σε δύο κύρια μέρη: το γραπτό δοκίμιο και τη συνέντευξη. Το γραπτό δοκίμιο στόχευε στην αξιολόγηση τριών βασικών γλωσσικών δεξιοτήτων: α) την κατανόηση προφορικού λόγου, β) την κατανόηση γραπτού λόγου και γ) την παραγωγή γραπτού λόγου. Επιπρόσθετα, μέσω του γραπτού δοκιμίου, επιδιωκόταν η συλλογή δημογραφικών στοιχείων των αλλόγλωσσων μαθητών, καθώς και πληροφοριών σχετικά με τη μητρική τους γλώσσα και τη γλώσσα που χρησιμοποιούσαν συνήθως στο σπίτι. Η δεξιότητα της παραγωγής προφορικού λόγου αξιολογήθηκε ξεχωριστά από το γραπτό δοκίμιο μέσω δομημένων συνεντεύξεων.

Το δοκίμιο χορηγήθηκε ήδη πιλοτικά – κατά τη σχολική χρονιά 2008-2009 - σε 272 αλλόγλωσσους μαθητές από 11 συνολικά σχολεία Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, τα οποία ήταν ενταγμένα στο Πρόγραμμα Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής Γλώσσας (ΠΤΕΕΓ). Η χορήγηση των δοκιμίων έγινε από επτά ειδικά εκπαιδευμένους για τον σκοπό αυτόν

χορηγητές. Επιπλέον, το δοκίμιο χορηγήθηκε σε ομάδα ελέγχου (συνολικά 49 μαθητές) η οποία αποτελείτο από αλλόγλωσσους μαθητές δεν συμμετείχαν στο ΠΤΕΕΓ, καθώς κρίθηκε ότι το επίπεδο ελληνομάθειάς τους δεν αποτελούσε εμπόδιο στην παρακολούθηση του κανονικού προγράμματος της τάξης. Η διόρθωση και η κωδικοποίηση του δοκιμίου και της συνέντευξης έγιναν με βάση συγκεκριμένες κλείδες διόρθωσης που εκπονήθηκαν από την ερευνητική ομάδα.

Τα δεδομένα της πιλοτικής έρευνας αναλύθηκαν με βάση το μοντέλο Rasch και σύμφωνα με τα αποτελέσματα είχαν εξαχθεί τα εξής συμπεράσματα: (α) το διαγνωστικό δοκίμιο ελληνομάθειας κρίθηκε - σε γενικές γραμμές - ως ένα καλό εργαλείο, με ικανοποιητική διαβάθμιση των έργων ως προς τον βαθμό δυσκολίας, (β) ο βαθμός αξιοπιστίας του βαθμού δυσκολίας των έργων και του βαθμού ικανότητας των ατόμων ήταν υψηλός, και (γ) το δοκίμιο έχρηζε βελτίωσης. Συγκεκριμένα - σύμφωνα πάντοτε με τη στατιστική ανάλυση - κάποια έργα θα έπρεπε να διαγραφούν (καθώς δεν 'συμπεριφέρθηκαν' όπως θα αναμενόταν, με βάση τις προδιαγραφές του στατιστικού μοντέλου), ενώ κάποια άλλα θα έπρεπε να προστεθούν (ιδιαίτερα έργα πολύ χαμηλού και πολύ υψηλού βαθμού δυσκολίας).

Με βάση τα πιο πάνω συμπεράσματα, καθορίζονται και τα επόμενα βήματα, ως εξής: (α) διόρθωση του περιεχομένου του διαγνωστικού δοκιμίου και επαναχορήγησή του[1] (κάτι που έγινε κατά το σχολικό έτος 2009-2010, με μερική όμως διόρθωση του περιεχομένου), (β) συλλογή δεδομένων για το επίπεδο ελληνομάθειας των μαθητών από τους ίδιους τους εκπαιδευτικούς, (γ) καθορισμός επιπέδων ελληνομάθειας σύμφωνα με την κλίμακα αξιολόγησης του ΚΕΠΑ (standard setting) και (δ) συλλογή δεδομένων από τους αλλόγλωσσους μαθητές σχετικά με τη συμπλήρωση του δοκιμίου και τη συνέντευξη.

[1] Το δοκίμιο ελληνομάθειας συνέχισε να χορηγείται για διαγνωστικούς σκοπούς τα σχολικά έτη 2010-2011 και 2011-2012 από τη Διεύθυνση Μέσης Εκπαίδευσης σε συνεργασία με το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο στο πλαίσιο του Προγράμματος Ταχύρρυθμης Εκμάθησης της Ελληνικής.

3. Επικοινωνία

Μαρία Παπαλεοντίου

Φιλόλογος, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο

τηλ. γρ.: 22402444

e-mail: papaleontiou.m@cyearn.pi.ac.cy

Δρ Αλεξάνδρα Πετρίδου

Λειτουργός ΚΕΕΑ

τηλ. γρ.: 22402455

e-mail: petridou.a@cyearn.pi.ac.cy